

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

**КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА,
КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА**

ПОГОДЖЕНО:

Перший проректор Академії
Державної пенітенціарної служби
кандидат юридичних наук, доцент
полковник внутрішньої служби
Сергій ЦАРЮК
« ____ » _____ 2022 р.

СИЛАБУС

**навчального курсу «Історія держави та права зарубіжних країн»
спеціальності 081 «Право»
форма навчання: денна**

РОЗРОБНИК:

начальник кафедри ТІДП,КП,
кандидат юридичних наук, доцент
Наталія ШАМРУК _____

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри теорії та історії
держави і права, конституційного права
Протокол № __ від « __ » _____ 2022 р.

Кредити та кількість годин: 4 кредити ECTS; години: 30 лекційних, 30 семінарських та 60 самостійна робота.

Анотація курсу

Методологічною основою вивчення Історії держави і права зарубіжних країн є цивілізаційна концепція, розроблена в працях О. Шпенглера і А. Тойнбі, і деталізована прикладно до історії держави і права в працях Г. Бермана, Р. Нісбета, Ф. Мейтленда та ін. Оскільки жодна методологічна концепція не може претендувати на виключну повноту, то при вивченні курсу використовуються елементи формаційної концепції та соціальної теорії права.

В процесі досягнення мети планується реалізувати наступні завдання: сприяти становленню широкої загальної підготовки студента в питаннях держави і права, формуванню у них особливого, юридичного мислення, необхідного для засвоєння і застосування права; створити необхідні передумови для засвоєння інших правничих дисциплін: історії політичних і правових вчень, теорії держави і права зарубіжних країн, римського, міжнародного права та ін.; формувати вміння науково оцінювати процеси, що відбуваються в світі.

Мета курсу

Основною метою вивчення курсу «Історія держави і права зарубіжних країн» є послідовний та систематичний розгляд державних і правових інститутів країн заходу і сходу в процесі їх історичної еволюції, а також виявлення системи закономірностей (універсальних, регіональних і локальних), які визначальним чином впливають на їх державно-правовий розвиток.

Організація навчання

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
Розділ 1. Вступ до курсу ІДПЗК. Рабовласницькі держави Стародавнього світу						
1	Предмет і методологія історії держави та права зарубіжних країн	8	2			6
2	Держава і право Стародавнього Сходу	10	2	2		6
3	Рабовласницька держава і право. Стародавня Греція і Древній Рим	12	2	2		8
Всього за розділом 1		30	6	4		20
Розділ 2. Зарубіжні держави Західної Європи та Сходу феодального періоду						
4	Феодальні держави Західної Європи. Держава і право франків. Феодальна держава і право Німеччини	10	2	2		6
5	Арабський Халіфат	10	2	2		6
6	Держава і право феодальної Франції і Англії	10	2	2		6
Всього за розділом 2		30	6	6		18
Розділ 3. Держава і право феодальної Росії та західних і південних слов'ян. Виникнення і розвиток буржуазної держави і права в Англії. Виникнення і розвиток буржуазних держав і права у Франції, Японії та США						

7	Держава і право феодальної Росії (XIV-XVII ст.)	6	2	2		2
8	Держава і право західних і південних слов'ян.	4		2		2
9	Виникнення і розвиток буржуазної держави і права в Англії (середина XVII-XIX ст.)	6	2	2		2
10	Французька буржуазна революція. Утворення буржуазної держави у Франції	6	2	2		2
11	Виникнення і розвиток буржуазної держави і права в Японії	4		2		2
12	Держава і право США	4	2			2
Всього за розділом 3		30	8	10		12
Розділ 4. Виникнення і розвиток буржуазних держав і права в Росії та Західній Європі. Виникнення і розвиток держав і права новітнього періоду						
13	Держава і право Росії (XVIII ст. – 1917 р.)	2				2
14	Виникнення і розвиток буржуазної держави і права у Німеччині. Об'єднання Німеччини	4	2	2		
15	Паризька Комуна і утворення третьої республіки у Франції	6	2	2		2
16	Революція в Росії і виникнення та розвиток радянської держави і права	2		2		
17	Держава і право США та Англії новітнього періоду	4	2	2		
18	Держава і право Німеччини новітнього періоду та виникнення і розвиток незалежних держав у Центральній Європі	6	2	2		2
19	Розвиток держави і права Китаю після II Світової війни	6	2	2		2
Всього за розділом 4.		30	10	12		8
Всього годин за курсом		150	30	30		60

Завдання до семінарів та практичних заняття

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту **всіх (!)** питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в **0** балів.

Плани семінарських занять

ТЕМА 2. Держава і право Стародавнього Сходу

1. Суть азіатського способу виробництва.

2. Роль географічного середовища у формуванні типу держави і форми правління.
3. Класи і стани в країнах Стародавнього Сходу.
4. Періодизація Стародавньої єгипетської держави.
5. Еволюція суспільного ладу. Державний устрій і управління. Суд і судочинство.
6. Особливості виникнення і розвитку держави і права у Вавілоні.
7. Правове становище окремих груп населення.
8. Державний устрій і управління, збройні сили.
9. Характеристика законів царя Хаммурапі. Зобов'язальне право.
10. Виникнення держави в Індії. Система варн.
11. Центральне і місцеве управління.
12. Джерела і основні риси права. Суд і судочинство.
13. Виникнення і розвиток держави і права в Китаї.
14. Особливості суспільного і державного ладу.
15. Реформи спрямовані на руйнування громади. Армія.
16. Джерела і основні риси права Китаю.

Література: основна № 1- 4; допоміжна № 1, 2, 4, 14 .

ТЕМА 3. Рабовласницька держава і право. Стародавня Греція і Стародавній Рим

1. Особливості виникнення держави і права в Афінах.
2. Державний та суспільний лад. Закони Драконта.
3. Реформи Тезея, Солона та Клісфена.
4. Суд та процес. Правова система.
5. Джерела Афінського права.
6. Особливості державного і суспільного ладу Стародавньої Спарти.
7. Виникнення Риму. Суспільний та державний лад часів рексів.
8. Реформа Сервія Тулія.
9. Державний лад Римської республіки.
10. Римське право ранньої республіки. Закони XII таблиць.
11. Криза республіки. Реформи Гракхів.
12. Суспільний і державний лад Риму період принципату.
13. Класичне римське право (пізня республіка і принципат)
14. Домінат. Реформи Диоклетіана та Костянтина.

Література: основна № 1 – 4, 6; допоміжна № 1-5, 7, 9.

ТЕМА 4. Феодалні держави Західної Європи. Держава і право франків. Феодална держава і право Німеччини

1. Феодальний порядок та суспільний лад.
2. Утворення феодальної держави у франків. Форми власності.
3. Судові органи. Реформа Карла Мартела.
4. Імперія Карла Великого (768-814р.р.).
5. «Салічна правда» франків.
6. Особливості утворення і розвитку феодальної держави і права у Німеччині. «Золота Булла» 1356 р.
7. Державний та суспільний лад. Реформація. Станово-представницька і абсолютна монархія у Німеччині.
8. «Просвічений» абсолютизм в Пруссії і Австрії - держава Фрідріха II та Іосіфа II.
9. Кампіляції звичаєвого права – «Саксонське зерцало» та «Швабське зерцало». «Кароліна».

Література: основна № 1-6; допоміжна № 2, 7-9, 11,14,15.

ТЕМА 5. Арабський Халіфат

1. Особливості феодалізації та виникнення держави у племен Аравійського півострова.
2. Релігійно – політичний рух – «ханіфізм».
3. Виникнення ісламу. Об'єднання арабів та виникнення Халіфату.
4. Особливості феодально – теократичної деспотії, структура державного апарату, джерела влади халіфа.
5. Розкол мусульманського світу на шиїтів та сунітів.
6. Основні риси та джерела мусульманського права. Положення рабів.
7. Сімейне та кримінальне право. Судочинство.

Література: основна № 1 - 4; допоміжна № 1, 2, 8, 12.

ТЕМА 6. Держава і право феодальної Франції і Англії

1. Боротьба королівської влади за централізацію держави. Реформи Людовіка IX.
2. Виникнення і розвиток станово-представницької монархії.
3. «Великий березневий ордонанс». Генеральні штати.
4. Формування станів феодального суспільства у Франції.
5. Феодальна ієрархія. Абсолютна монархія. Реформи Ришельє.
6. Криза абсолютизму.
7. Джерела права феодальної Франції.
8. Завоювання Британії англосаксами.
9. Формування феодальних відносин. Зміни у суспільному і державному ладі Англії після норманського завоювання.
10. «Велика Хартія вільностей» 1215 р.
11. Виникнення парламенту. Місцеві органи самоуправління.
12. Еволюція судової системи. Виникнення суду присяжних.

13. Особливості абсолютної монархії в Англії. Джерела права.
Література: основна № 1- 6; допоміжна № 8 – 10, 12, 15.

ТЕМА 7: Держава і право феодальної Росії (XIV – XVII ст.)

1. Виникнення Московського князівства.
 2. Особливості формування московської централізованої держави.
 3. Судебник 1497 р.
 4. Формування станово – представницької монархії в Росії.
 5. Виникнення дворянства.
 6. Царська влада.
 7. Опричнина. Органи державної влади та управління.
 8. Розвиток феодальних відносин.
 9. Земський Собор 1648 р.
 10. Джерела і основні положення Соборного Укладення 1649 р.
- Література: основна № 1-4; допоміжна № 1-2, 5, 9-10, 14, 16-17.

ТЕМА 8: Держава і право західних і південних слов'ян

1. Особливості виникнення держави і права в країнах центральної і південно-східної Європи.
 2. Формування станово – представницької монархії.
 3. Втрата незалежності країнами центральної і південно-східної Європи.
 4. «Польська правда».
 5. Кодифікація чеського права.
 6. «Статути Конрада Оттона».
 7. «Закон судним людям» в Болгарії.
 8. «Законник Стефана Душана».
- Література: основна № 1- 4; допоміжна № 1-2, 8-10, 13, 15.

ТЕМА 9. Виникнення і розвиток буржуазної держави і права в Англії (середина XVII – XIX ст.ст.)

1. Капіталізм. Особливості зародження капіталізму в Англії.
2. Передумови революції у Англії.
3. «Криваве» законодавство. «Петиція про право» 1628 р.
4. Основні етапи і особливості англійської революції.
5. Класи і партії у революції.
6. Протекторат Кромвелля. «Інструмент управління».
7. Реставрація монархії. «Славетна революція» 1688 р.
8. Виникнення Кабінету міністрів.
9. Розвиток державного ладу Англії XVIII ст.
10. «Habeas Corpus Act» 1679 р. «Біль про права» 1689 р. «Акт про престолонаслідування» 1701 р.
11. Виборча реформа 1832 та 1867 р.р.

12. Консервативна і ліберальна партії. Поява лейбористської партії.
 13. Особливості англо – саксонської системи права.
- Література: основна № 1-4; допоміжна № 1-2, 4-5, 10, 15.*

ТЕМА 10. Французька буржуазна революція. Утворення буржуазної держави у Франції

1. Передумови революції кінця XVIII ст. Просвітництво.
 2. Основні етапи і особливості французької революції.
 3. Установчі збори.
 4. «Декларація прав людини і громадянина» 1789 р. Конституція 1791р.
 5. Знищення монархії і проголошення республіки.
 6. Якобінська диктатура. Конституція 1793 р.
 7. Контрреволюційний переворот Термідора. Директорія. Конституція 1795р.
 8. Консульство і імперія. Конституція 1799 р.
 9. Цивільний кодекс Наполеона.
 10. Реставрація Бурбонів. Хартії 1814 і 1830 р.р.
 11. Революція 1848 р. і утворення другої республіки.
 12. Друга імперія, державний лад.
 13. Франко - пруська війна і падіння імперії.
- Література: основна № 1- 5; допоміжна № 1-2, 6-10, 14.*

ТЕМА 11: Виникнення і розвиток буржуазної держави і права в Японії

1. Передумови революції в Японії.
 2. Революція Мейдзі.
 3. Реформи 70-80-х рр.
 4. Конституція 1889 р.
 5. Особливості формування японського права.
- Література: основна № 1-6; допоміжна № 1-2, 4-5, 7-10, 12.*

ТЕМА № 14: Виникнення і розвиток буржуазної держави і права у Німеччині. Об'єднання Німеччини

1. Особливості розвитку Німеччини першої половини XIX ст.
2. Реформа в Пруссії.
3. Вплив революції 1848 р. на розвиток німецьких держав.
4. Конституції Пруссії 1848 та 1850 рр.
5. Північнонімецький союз.
6. Утворення імперії. Конституція 1871 р.
7. Державний лад Австрії. Революційні події 1848 р.
8. Конституція 1848 р. Федералістська Конституція 1860 р. («Жовтневий диплом»).
9. Австрійська конституція 1867 р.

10. Джерела та основні риси права Німеччини.

Література: основна № 1-4, 7-8; допоміжна № 1-2, 7-11, 15.

ТЕМА № 15: Паризька Комуна і утворення третьої республіки у Франції

1. Передумови Комуни
2. Державний лад Комуни
3. Соціально-економічні заходи Комуни
4. Судові органи та карально-репресивна система
5. Розробка і прийняття Конституції 1875 р.
6. Державний і політичний режим Третьої республіки
7. Розвиток права Третьої республіки у II пол. XIX – I пол. XX ст.

Література: основна № 1 - 4; допоміжна № 1-2, 4-7, 10, 12.

ТЕМА № 16: Революція в Росії і виникнення та розвиток радянської держави і права

1. Більшовицький переворот 25 жовтня 1917 року. Розгін Установчих зборів. З'їзди Рад.
2. Червоний терор. Суть і наслідки політики військового комунізму.
3. Джерела права, судова система та репресивні органи.
4. Конституція 1918 р.
5. Перехід до НЕПу.
6. Утворення СРСР. Конституція 1924 р.
7. Суть політики індустріалізації та колективізації.
8. Законодавство СРСР 1920- 1930 рр.
9. Конституція 1936 р.
10. Зміни в законодавстві СРСР в 1950-1970 рр.
11. Формування номенклатури.
12. Конституція 1977 р. Розпад СРСР.

Література: основна № 1 - 5; допоміжна № 1-2, 5, 7-10, 14, 15.

ТЕМА № 17: Держава і право США та Англії новітнього періоду

1. Розвиток США у період з 1918 по 1929 рр.
2. XVIII – XIX, XXI поправки до Конституції США.
3. Криза 1929 р. «Новий курс» президента Рузвельта.
4. Регулювання суспільних і трудових відносин.
5. Відносини між гілками влади.
6. Процес формування і механізм реалізації внутрішньої і зовнішньої політики США.
7. XVI, XX поправки до Конституції США.

8. США у післявоєнний період. Посилення влади Президента. Роль конгресу.
9. XXII, XXVI поправки до конституції США.
10. Зміни у державному ладі, законодавстві та судочинстві Англії.
11. Колоніальний устрій та законодавство Англії.
12. Аграрна політика та законодавство Англії.

Література: основна № 1- 6; допоміжна № 1; 5, 7-10, 12, 15.

ТЕМА № 18: Держава і право Німеччини новітнього періоду та виникнення і розвиток незалежних держав у Центральній Європі

1. Німеччина після Першої світової війни.
2. Революція 1918 р. утворення Веймарської республіки.
3. Виникнення Фашистської партії. Прихід фашистів до влади.
4. Держава і право фашистської Німеччини.
5. Розгром фашистської Німеччини і утворення ФРН і НДР.
6. Німеччина після Другої світової війни.
7. Бонська Конституція 1949 р. Розвиток права.
8. Утворення єдиної німецької держави.
9. Утворення незалежної Польщі. Конституція 1921 р.
10. Розвиток Польщі між двома світовими війнами.
11. Конституція 1935 р. Польща під час Другої світової війни.
12. Початок виступів за демократизацію Польщі.
13. Діяльність «Солідарності».
14. Перехід Польщі до демократичного розвитку.
15. Виникнення Чехословаччини. Конституція 1920 р.
16. Розвиток Чехословаччини між двома світовими війнами. «Празька весна».
17. «Оксамитова революція» 1989 року.
18. Сучасний етап розвитку Чеської Республіки.
19. Утворення Югославії. Розвиток Югославії після Другої Світової війни та політика Й. – Б. Тіто.
20. Югославська криза 1991-1992 рр.
21. Боснійська криза 1992-1995 рр.
22. Розвиток Угорщини у 1990 – 2000 рр.
23. Спільне у повоєнному розвитку держави і права центральноєвропейських держав.

Література: основна № 1 - 5; допоміжна № 1, 4, 7-9, 14, 15.

ТЕМА № 19: Розвиток держави і права Китаю після II світової війни

1. Утворення Китайської Народної Республіки.

2. Розвиток КНР у 1949 – 1958 рр.
3. Мао Цзедун. Кампанія «трьох червоних знамен».
4. Культурна революція 1966 – 1976 рр.
5. Конституція КНР 1978 р.
6. Реформи Ден Сяопіна.
7. Розвиток КНР у 1990 – 2000 рр.

Література: основна № 1 - 4; допоміжна № 1-2, 5, 8-10, 15.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту.

1. Історичний розвиток науки історії держави та права зарубіжних країн від зародження до сьогодення.
2. Особливості виникнення і розвитку держави і права у Вавілоні. Правове становище окремих груп населення. Державний устрій і управління, збройні сили. Характеристика законів царя Хаммурапі. Зобов'язальне право.
3. Виникнення держави в Індії. Система варн. Центральне і місцеве управління. Джерела і основні риси права. Суд і судочинство.
4. Виникнення і розвиток держави і права в Китаї. Особливості суспільного і державного ладу. Реформи спрямовані на руйнування громади. Армія. Джерела і основні риси права Китаю.
5. Особливості виникнення держави і права в Афінах. Державний та суспільний лад. Закони Драконта. Реформи Тезея, Солона та Клісфена. Суд та процес. Правова система. Джерела Афінського права.
6. Особливості державного і суспільного ладу Стародавньої Спарти.
7. Криза республіки. Реформи Гракхів.
8. Суспільний і державний лад Риму період принципату. Класичне римське право (пізня республіка і принципат)
9. Домінат. Реформи Диоклетіана та Костянтина.
10. «Просвічений» абсолютизм в Пруссії і Австрії - держава Фрідріха II та Йосіфа II.
11. Кампіляції звичаєвого права – «Саксонське зерцало» та «Швабське зерцало». «Кароліна».
12. Основні риси та джерела мусульманського права. Положення рабів. Сімейне та кримінальне право. Судочинство.
13. Завоювання Британії англо-саксами. Формування феодалних відносин. Зміни у суспільному і державному ладі Англії після норманського завоювання. «Велика Хартія вільностей» 1215 р. Виникнення парламенту.

- Місцеві органи самоуправління. Еволюція судової системи. Виникнення суду присяжних. Особливості абсолютної монархії в Англії. Джерела права.
14. Органи державної влади та управління. Земський Собор 1648 р. Джерела і основні положення Соборного Укладення 1649 р.
 15. Особливості виникнення держави і права в країнах центральної і південно-східної Європи.
 16. Формування станово – представницької монархії. Втрата незалежності країнами центральної і південно-східної Європи.
 17. «Польська правда». Кодифікація чеського права. «Статути Конрада Оттона». «Закон судним людям» в Болгарії. «Законник Стефана Душана».
 18. Протекторат Кромвеля. «Інструмент управління».
 19. Реставрація монархії. «Славетна революція» 1688 р. Виникнення Кабінету міністрів. Розвиток державного ладу Англії XVIII ст. «Habeas Corpus Act» 1679 р. «Біль про права» 1689 р. «Акт про престолонаслідування» 1701 р.
 20. Виборча реформа 1832 та 1867 р.р. Консервативна і ліберальна партії. Поява лейбористської партії. Особливості англо – саксонської системи права.
 21. Якобінська диктатура. Конституція 1793 р.
 22. Контрреволюційний переворот 9 термідора. Директорія. Конституція 1795 р.
 23. Консульство і імперія. Конституція 1799 р. Цивільний кодекс Наполеона. Реставрація Бурбонів. Хартії 1814 і 1830 р.р. Революція 1848 р. і утворення другої республіки. Друга імперія – її державний лад.
 24. Франко - пруська війна і падіння імперії.
 25. Передумови революції в Японії.
 26. Революція Мейдзі. Реформи 70-80-х рр. Конституція 1889 р.
 27. Особливості формування японського права
 28. Конституційний розвиток США після громадянської війни і управління в штатах. Виникнення і оформлення двопартійної системи. Суть американської правової системи.
 29. Зміни в державному управлінні та праві в I пол. XIX ст. Реформи II пол. XX ст.
 30. Передумови Комуни.
 31. Державний лад Комуни.
 32. Соціально-економічні заходи Комуни.
 33. Судові органи та карально-репресивна система.
 34. Розробка і прийняття Конституції 1875 р. Державний і політичний режим Третьої республіки.
 35. Розвиток права Третьої республіки у II пол. 19 – I пол. 20 ст. ст.
 36. Утворення незалежної Польщі. Конституція 1921 р.
 37. Розвиток Польщі між двома світовими війнами. Конституція 1935 р.
 38. Польща під час Другої світової війни. Початок виступів за демократизацію Польщі. Діяльність «Солідарності».
 39. Перехід Польщі до демократичного розвитку.
 40. Виникнення Чехословаччини. Конституція 1920 р.

41. Розвиток Чехословаччини між двома світовими війнами. «Празька весна». «Оксамитова революція» 1989 року.
 42. Сучасний етап розвитку Чеської Республіки.
 43. Утворення Югославії. Розвиток Югославії після Другої Світової війни та політика Й. – Б. Тіто.
 44. Югославська криза 1991-1992 рр.
 45. Боснійська криза 1992-1995 рр.
 46. Розвиток Угорщини у 1990 – 2000 рр.
 47. Спільне у повоєнному розвитку держави і права центральноєвропейських держав.
 48. Культурна революція в КНР 1966 – 1976 рр.
 49. Конституція КНР 1978 р. Реформи Ден Сяопіна.
 50. Розвиток КНР у 1990 – 2000 рр.
- Література: основна № 1 - 4; допоміжна № 1 - 3.*

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописної доповіді обсягом до 5 сторінок за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем.

Тематика індивідуальних завдань

1. Охарактеризуйте історичну школу права в Німеччині
2. Охарактеризуйте соціологічну школу права
3. Охарактеризуйте позитивістську школу права
4. Дайте характеристику Законів Хаммурапі
5. Охарактеризуйте історичні етапи розвитку Стародавнього Вавілону
6. Охарактеризуйте Стародавній Вавілон за правління Хаммурапі
7. Визначте та дайте характеристику джерел права Стародавнього Єгипту
8. Зробіть порівняльну характеристику державного та суспільного ладу Стародавнього Єгипту та Стародавнього Вавілону
9. Назвіть та охарактеризуйте джерела права Стародавньої Індії
10. Назвіть та охарактеризуйте джерела права Стародавнього Китаю
11. Охарактеризуйте державу і право Стародавнього Риму
12. Охарактеризуйте процес виникнення Риму
13. Дайте характеристику суспільного ладу та органів управління часів рексів
14. Розкрийте зміст реформи Сервія Туллія
15. Охарактеризуйте державний лад римської республіки:
16. Визначте причини кризи республіки
17. Дайте характеристику реформ Гракхів
18. Дайте характеристику диктатури Сулли
19. Дайте характеристику диктатури Цезаря
20. Охарактеризуйте суспільний та державний лад Риму в період принципату та домінанту
21. Дайте характеристику реформ Діоклетіана та Костянтина
22. Охарактеризуйте римське право ранньої республіки.

23. Дайте правову оцінку та охарактеризуйте Закони XII таблиць
24. Дайте характеристику державного та суспільного ладу Стародавніх Афін
25. Охарактеризуйте державу і право франків
26. Дайте характеристику феодального порядку та суспільного ладу франків
27. Розкрийте історію виникнення та дайте характеристику державного і суспільного ладу Арабського Халіфату
28. Охарактеризуйте процес виникнення ісламу
29. Визначте причини та наслідки розколу мусульманського світу на шиїтів та сунітів.
30. Охарактеризуйте Генеральні Штати як станово–представницький орган феодальної Франції
31. Визначте особливості французького абсолютизму
32. Охарактеризуйте діяльність кардинала Рішельє
33. Визначте хронологію та охарактеризуйте процес утворення Московської держави
34. Охарактеризуйте державний та суспільний лад часів Івана III
35. Охарактеризуйте державний та суспільний лад часів Івана Грозного
36. Дайте правову оцінку Судебника 1550 р
37. Охарактеризуйте польське право доби феодалізму
38. Визначте особливості чеського феодального права
39. Визначте етапи та охарактеризуйте процес виникнення та розвитку буржуазної держави і права в Англії
40. Визначте етапи та охарактеризуйте процес утворення буржуазної держави у Франції.
41. Дайте характеристику законодавства Наполеона Бонапарта.
42. Охарактеризуйте суспільний лад в Японії у XIX ст.
43. Охарактеризуйте процес встановлення конституційно-монархічного режиму у Японії
44. Дайте характеристику Конституції Японії 1889 р.
45. Розкрийте особливості формування японського права
46. дайте характеристику Декларації незалежності США 1776 р.
47. Дайте характеристику Статей конфедерації 1781 р.
48. Охарактеризуйте Конституцію США 1787 р.
49. Дайте характеристику Біля про права
50. Розкрийте суть американської правової системи

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

№	Назва теми	Всього балів	Таблиця 1		
			Форма заняття		
			Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ,	Практичні Заняття (опрацювання матеріалів для підготовки,

				доповнення)	успішне виконання завдань)
Розділ 1. Вступ до курсу ІДПЗК. Рабовласницькі держави Стародавнього світу					
1	Предмет і методологія історії держави та права зарубіжних країн	1	1		
2	Держава і право Стародавнього Сходу	4	1	3	
3	Рабовласницька держава і право. Стародавня Греція і Древній Рим	4	1	3	
Розділ 2. Зарубіжні держави Західної Європи та Сходу феодального періоду					
4	Феодальні держави Західної Європи. Держава і право франків. Феодальна держава і право Німеччини	4	1	3	
5	Арабський Халіфат	3	1	2	
6	Держава і право феодальної Франції і Англії	4	1	3	
Розділ 3. Держава і право феодальної Росії та західних і південних слов'ян. Виникнення і розвиток буржуазної держави і права в Англії. Виникнення і розвиток буржуазних держав і права у Франції, Японії та США.					
7	Держава і право феодальної Росії (XIV-XVII ст.)	3	1	2	
8	Держава і право західних і південних слов'ян	2		2	
9	Виникнення і розвиток буржуазної держави і права в Англії (середина XVII-XIX ст.)	4	1	3	
10	Французька буржуазна революція. Утворення буржуазної держави у Франції	4	1	3	
11	Виникнення і розвиток буржуазної держави і права в Японії	2		2	
12	Держава і право США	1	1		
Розділ 4. Виникнення і розвиток буржуазних держав і права в Росії та Західній Європі. Виникнення і розвиток держав і права новітнього періоду.					
13	Держава і право Росії (XVIII ст.– 1917 р.)	1	1		
14	Виникнення і розвиток буржуазної держави і права у Німеччині. Об'єднання Німеччини	3		3	
15	Паризька Комуна і утворення третьої республіки у Франції	2		2	
16	Революція в Росії і виникнення та розвиток радянської держави і права	4	1	3	
17	Держава і право США та Англії новітнього періоду	4	1	3	
18	Держава і право Німеччини новітнього періоду та виникнення і розвиток незалежних держав у Центральній Європі	4	1	3	
19	Розвиток держави і права Китаю після 2 Світової війни	4	1	3	
Разом		55	15	40	
Виконання індивідуальних завдань		5			
Іспит		40			
Всього		100 балів			

За ведення конспекту лекцій нараховується 1 бал за кожен тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 15 балів. Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарського заняття забезпечують вам 1 бал;

- для того аби отримати ще два бали слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);

- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 3 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Кожен курсант (студент, слухач) має до початку грудня написати та надати викладачу індивідуальне завдання з запропонованого переліку або за власною темою узгодженою з викладачем. Успішне виконання цього завдання оцінюється в 5 балів. При цьому оцінка відбувається узагальненням балів за 5 критеріями: 1) грамотність та оформлення – 1 бал; 2) відповідність змісту темі – 1 бал; 3) структурна логічність – 1 бал; 4) аргументованість висновків – 1 бал; 5) оригінальність роботи та культура посилань на джерела – 1 бал.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного іспиту на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. На іспиті курсант (студент) бере білет в якому знаходяться три питання, при цьому заздалегідь не знаючи який білет він отримує. Після цього курсантові (студентові) надається час для підготовки до усної відповіді на питання білету (до 30 хв). Кожна відповідь

дає вам до 20 балів. Увага! Здача іспиту є обов'язковою, незалежно від того скільки балів ви отримали під час проходження курсу. Якщо під час проходження курсу ви отримали менше 40 балів ви є недопущеним до іспиту до отримання необхідної кількості балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до іспиту

1. Поняття історії держави та права зарубіжних країн та предмету історії держави і права зарубіжних країн.
2. Виникнення і розвиток держави і права у Стародавньому Вавілоні. Закони Хаммурапі.
3. Періодизація історії держави та права зарубіжних країн.
4. «Азіатський спосіб виробництва». Роль географічного середовища у формуванні типу держави і форми правління.
5. Періодизація, державний та суспільний устрій і управління Стародавнього Єгипту.
6. Етапи виникнення, розвитку та занепаду держави в Стародавній Індії.
7. Кастова система в Індії.
8. Закони Ману.
9. Етапи виникнення, розвитку та занепаду держави в Стародавньому Китаї.
10. Реформи спрямовані на руйнування громади (реформи Шан Яна) в Стародавньому Китаї.
11. Реформи Тезея, Солона та Клісфена. «Драконівські» закони.
12. Державний та суспільний лад Стародавніх Афін.
13. Державний та суспільний лад Стародавньої Спарти.
14. Періодизація розвитку та особливості виникнення Стародавнього Риму.
15. Суспільний та державний лад Стародавнього Риму часів Рексів.
16. Реформи Сервія Туллія.
17. Державний лад Римської республіки. Реформи Гракхів. Причини кризи республіки.

18. Порівняльна характеристика суспільного і державного ладу Стародавнього Риму часів принципату та доміанату.
19. Реформи імператорів Диоклетіана та Костянтина.
20. Закони XII таблиць.
21. Поняття феодалізму та його відрізнення від рабовласництва.
22. Феодальний порядок та суспільний лад франків. Реформи Карла Мартела. Імперія Карла Великого.
23. «Салічна правда».
24. Феодальні держава і права у Німеччині. «Золота Була» 1356 р.
25. «Саксонське зерцало». «Швабське зерцало». «Кароліна».
26. «Реформація».
27. «Освічений абсолютизм». Держави Фрідріха II та Іосіфа II.
28. Виникнення «ісламу».
29. Халіфат.
30. Відмінності рис шиїтської та сунітської течій в ісламі.
31. Реформи Людовіка IX.
32. Виникнення і розвиток станово – представницької монархії у Франції. Генеральні Штати. «Великий березневий ордонанс».
33. Виникнення і розвиток абсолютної монархії у Франції. Реформи Рішеле.
34. Виникнення парламенту у феодальній Англії. Велика Хартія Вільностей 1215 р.
35. Особливості англійського абсолютизму та причини збереження англійського парламенту в період абсолютизму.
36. Утворення московської централізованої держави. Судебник 1497 р.
37. Царська влада в Росії періоду станово – представницької монархії. «Дворянство».
38. Земський Собор 1648 р. Соборне Укладення 1649 р.
39. Особливості виникнення держави і права в країнах центральної і південно – східної Європи та втрата ними своєї незалежності.
40. «Криваве» законодавство в Англії.
41. Поняття капіталізму та його відрізнення від феодалізму. Особливості зародження капіталізму в Англії.
42. Особливості, основні етапи, класи і партії англійської буржуазної революції.
43. Протекторат Кромвелля. «Інструмент управління»
44. «Декларація прав людини і громадянина» 1789 р.
45. Передумови, причини, особливості та етапи Французької буржуазної революції.
46. Конституція Франції 1791 р.
47. «Якобінська диктатура». Конституція Франції 1793 року.
48. Режим Директорії. Конституція Франції 1795 року.
49. Конституція Франції 1799 р.
50. Виникнення, розвиток та занепад імперії Наполеона Бонапарта та її правова характеристика.
51. Цивільний кодекс Наполеона.
52. Революція Мейдзі.

53. Виникнення абсолютизму в Росії. Розвиток державного і суспільного ладу та права Росії у XVIII ст.
54. Реформи II пол. XIX ст в Росії.
55. Причини та наслідки революції 1905 – 1907 рр. у Росії.
56. Лютнева революція в Росії 1917 р. Її причини та наслідки.
57. Розвиток німецьких держав в I пол. XIX ст.
58. Утворення Німецької імперії. Конституція 1871 р.
59. Виникнення Паризької Комуни. Правові та соціальні заходи Комуни.
60. Більшовицький переворот 25 жовтня 1917 р. Розгін Установчих зборів. Зізди Рад.
61. Конституція РРФСР 1918 р.
62. «Червоний терор» та військовий комунізм.
63. НЕП.
64. Утворення СРСР. Конституція СРСР 1924 р.
65. Індустріалізація та колективізація в СРСР.
66. Конституція СРСР 1936 р.
67. Конституція СРСР 1977 р.
68. Зміни в законодавстві СРСР в 1950 – 1980 рр.
69. Поняття «номенклатури» в СРСР. Причини розпаду СРСР.
70. Розвиток держави і права США у період з 1918 по 1929 рр.
71. «Новий курс» Ф. Рузвельта. XVIII – XXI поправки до Конституції США.
72. Зміни в державному ладі, законодавстві та судочинстві Англії в новітній період.
73. Колоніальний устрій та законодавство Англії в новітній період.
74. Аграрна політика та законодавство Англії в новітній період.
75. Веймарська республіка. Веймарська конституція 1919 р.
76. Встановлення фашистського режиму в Німеччині у 1933 р. Причини приходу до влади А. Гітлера.
77. Держава і право фашистської Німеччини.
78. Виникнення та державний і суспільний лад ФРН і НДР.
79. Бонська Конституція 1949 р.
80. Порівняльний аналіз конституцій Польщі 1921 та 1935 рр.
81. Діяльність руху «Солідарність» у Польщі.
82. Конституція Чехословаччини 1920 р.
83. «Працька весна».
84. Спільні риси у повоєнному розвитку держави і права центральноєвропейських держав.
85. Передумови та причини війни за незалежність США.
86. Конституція США 1787 р. Біль про права.
87. Причини та хід подій громадянської війни між Півднем і Північчю.
88. Утворення Китайської народної республіки.
89. «Культурна революція» в Китаї.
90. Основні відмінності китайського шляху розвитку від східноєвропейського.

Прослухавши цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Олійник В. С., Пекарчук В. М., Царюк С. В. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. Чернігів: Академія ДПТС, 2018. 452 с.
2. Тетарчук І. В., Дяків Т. Є. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. для під-ки до ісп. Київ: «Центр учбової літератури», 2017, 172 с.
3. Тихоненков Д. А. Історія держави і права зарубіжних країн: посіб. для підгот до іспитів. Харків: Право, 2017, 248 с.
4. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. 2-ге вид., перероб і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 448 с.
5. Історія держави і права зарубіжних країн: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Маймескулов Л.М. та ін.. Харків: Право, 2011. 520 с.
6. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. Вид. 6-те, доп. Київ: АТІКА, 2010. 624 с.
7. Третьякова Т. А., Калиновський В. С., Анатольєва О. І. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб.; за ред. О.М. Джужі, 2–е вид. перероб. і доп. Київ: Атіка, 2006. 256 с.
8. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. для студентів юрид. вузів та факультетів. Київ: Вентурі, 1994. 288 с.

Допоміжна

1. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн: навч. посіб. для студентів вищих закладів освіти. Київ: «Каравела», Львів: «Новий Світ – 2000», «Магнолія плюс», 2004. 480 с.
2. Федоров К. Г. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. Київ: Вища шк., 1994. 464 с.
3. Шишова И. А. Раннее законодательство и становление рабства в античной Греции. Львов: Наука., 1991. 224 с.
4. Макарчук В. С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник, вид. 4-те, доп. Київ: АТІКА., 2004. 616 с.
5. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. для студентів юрид. вузів та факультетів. Київ: 1994. 288 с.
6. Джеджула К. О. Історія Франції: підручник. Київ: Радянська школа, 1954. 655 с.

7. Шевченко О. О. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник для студентів юридичних вузів та факультетів. Київ: Вентурі, 1995. 230 с.
8. Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн. Харків: Право. 2001. 415 с.
9. Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. Київ: Істина, 2009. 768 с.
10. Дахно І. І. Історія держави і права: навч.посіб-довідник. Київ: Центр навч. літ-ри, 2006. 233 с.
11. Тищик Б. Й. Історія держави і права Німеччини (1918-1945 рр.): конспект лекцій. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1973. 188 с.
12. Орленко В. І., Орленко В. В. Історія держави і права зарубіжних країн: посіб. для підготов. до іспитів. 3-є вид. Київ: Вид-во Паливода, 2008. 244 с.
13. Історія південних і західних слов'ян: підручник для іст. фак. вузів / за ред. І. М. Гранчака, А. Ф. Кізченка, В. П. Чорнія. Київ: Вища школа, 1987. 446 с.
14. Історія держави і права України. Частина 2: підручник для юрид. вищих навч. закладів і факультетів. У 2-х ч.: за ред. Рогожина А. Й. Київ: Ін Юре, 1996. 448 с.
15. Підкова І. С., Джеджора О. П. Світова історія XIX – XX століття. Словник. Львів: Кредо, 2000. 368 с.
16. Козинець О. С. Цивільне право за Соборним Уложенням. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. №8. С.138-142.
17. Кульчицький В. Фундатор судової реформи у царській Росії та суд присяжних. *Право України*. 2004. № 8. С.114-117.

Інтернет - ресурси

1. Платона нет: філософія без границ. URL: <http://platonanet.org.ua>
2. Каталоги: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: [irbis-nbuv.gov.ua>cgi-bin/irbis_low/cgiirbis](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_low/cgiirbis)
3. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн. 2 е вид. перероб. й доп.: навч.посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. URL: subject.com.ua/pdf/124.pdf
4. Хома Н .М. Історія держави та права зарубіжних країн. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. URL: 194.44.152.155/elib/local/sk753016.pdf
5. Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн :Навч. посіб. / 5-те вид., перероб. і допов. Київ: Істина, 2005. URL: 194.44.152.155/elib/local/sk677644.pdf
6. Історія держави і права зарубіжних країн: Підручник для студентів вищих навчальних закладів за редакцією професора Л. М. Маймескулова, 2011. URL: uristinfo.net/.../267-istorija-derzhavi-i-prava-zar-krayin-majmeskulov.html
7. Книга: Закони Ману. URL: <https://www.e-reading.club>

8. Закони XII таблиць. URL: pravoznaves.com.ua
9. Салічна правда. URL: pravoznaves.com.ua
10. Саксонське зеркало, Книга перша – Історія держави і права зарубіжних країн. URL: <https://pidruchniki.com>
11. Швабське зеркало, Книга перша – Історія держави і права зарубіжних країн. URL: <https://pidruchniki.com>
12. Кароліна. URL: www.vostlit.info
13. Судебник 1497 года — Викитека URL: <https://ru.wikisource.org/wiki>
14. Соборное Уложение 1649 г. URL: www.hist.msu.ru › [Etex](#)